

Kennis als fundament

De module ‘**Kennis.g; item 4**’ van Natuurfilosoof.nl ontwikkelt een visie op kennis waarin het onderscheid tussen formele logica, informele logica en intuïtie centraal staat. De module maakt daarbij deel uit van het bredere gedachtegoed van de Neomoderne Wetenschap (NW), die zichzelf presenteert als complementaire tegenpool van de Moderne Wetenschap (MW). De kern van de module is de vraag waarop kennis uiteindelijk berust, waar de bewijslast ligt en onder welk domein verschillende vormen van kennis vallen.

De module begint bij een fundamenteel onderscheid tussen verschillende vormen van formeel opgebouwde kennis. Euclidische meetkunde wordt verbonden met de postulaten van Euclides, analytische meetkunde met de axioma’s van Cantor-Dedekind en rekenkunde met de axioma’s van Dedekind-Peano. Vervolgens wordt een algemener niveau geïntroduceerd: wetenschappelijke kennis wordt binnen het kader van de module verbonden met formele logica. Daarmee wordt een overgang gemaakt van afzonderlijke fundamenteen naar een algemene theorie over kennis.

Een centrale gedachte is vervolgens dat formele en informele logica verschillende fundamenteen hebben. Voor kennis die op formele logica berust, wordt gesteld dat zij meerdere fundamenteen heeft. Voor kennis die op informele logica berust, wordt daarentegen gesteld dat zij op één fundament berust. Dat ene fundament wordt binnen de NW-systematiek aangeduid als de Natuurwet. Daarmee krijgt de Natuurwet een uitzonderlijke positie: zij is niet één uitgangspunt naast andere, maar vormt volgens de module het ene fundament van de informele logica.

Hieruit ontstaat een belangrijk onderscheid. Formele logica werkt vanuit meerdere fundamenteen, terwijl informele logica vanuit één fundament werkt. Wanneer vervolgens beide vormen onder het algemene begrip ‘logica’ worden samengebracht, resulteert dat volgens de module in kennis die zowel op één als op meerdere fundamenteen kan berusten. De begrippen ‘één’ en ‘meerdere’ functioneren daarbij als tegenpolen binnen de Xx/Yy-logica die de NW-methodiek hanteert.

Naast logica introduceert de module intuïtie als een afzonderlijke bron van kennis. Intuïtie wordt omschreven als afhankelijk van omstandigheden en wordt vervolgens in verband gebracht met kennis die op meerdere fundamenteen berust. Binnen de gehanteerde tegenpoolstructuur krijgt intuïtieve kennis daardoor een eigen positie naast de formele en informele logica. De module maakt op die manier niet alleen onderscheid tussen soorten kennis, maar ook tussen de verschillende manieren waarop die kennis haar fundament krijgt.

Een tweede grote lijn in de module betreft de **bewijslast**. Voor kennis gebaseerd op formele logica ligt de bewijslast bij de bron. Voor kennis gebaseerd op informele logica ligt de bewijslast bij de bestemming. Dit wordt expliciet aangeduid als een omgekeerde bewijslast. Wanneer formele en informele logica samen worden genomen als ‘logica’, ligt de bewijslast volgens de module zowel bij bron als bestemming. Ook hier wordt dus een tegenpoolstructuur gebruikt: bron tegenover bestemming.

Bij intuïtie wordt de bewijslast bij de bestemming gelegd. Daarmee wordt intuïtieve kennis in dezelfde richting geplaatst als informele kennis, maar tegelijk onderscheiden doordat intuïtie niet als logische methode wordt gepresenteerd. De module koppelt logische kennis vervolgens

aan wetenschap en intuïtieve kennis aan filosofie. Zo ontstaat een domeinverdeling waarin wetenschap het terrein van logica is, terwijl filosofie het terrein van intuïtie wordt.

De module maakt vervolgens een verdere onderscheiding binnen de wetenschap, met name rond de academische grondslag. Moderne wetenschap wordt verbonden met een academische grondslag. Een academische grondslag wordt vervolgens gekoppeld aan strenge regels, terwijl een niet-academische grondslag wordt gekoppeld aan coulante regels. Tegelijkertijd wordt gesteld dat moderne wetenschap zowel academische als niet-academische niveaus kan weerspiegelen. De module maakt dus onderscheid tussen het institutionele of methodologische niveau en het opleidingsniveau van afzonderlijke wetenschappers.

Neomoderne Wetenschap wordt daartegenover geplaatst als wetenschap die uitsluitend een niet-academisch niveau weerspiegelt. Daarmee ontstaat een duidelijke plaatsing binnen de eerder ontwikkelde structuur: NW wordt verbonden met de niet-academische pool, terwijl MW wordt verbonden met zowel academische als niet-academische niveaus. Binnen de terminologie van de module krijgt NW daarmee een positie buiten het academische traject.

Daarop volgt een maatschappelijk aspect: maatschappelijke acceptatie. Voor een wél academisch niveau wordt een relatief hoge maatschappelijke acceptatie gesteld; voor een niet-academisch niveau een relatief lage maatschappelijke acceptatie. Voor NW, dat volgens de module uitsluitend het niet-academische niveau weerspiegelt, wordt daaruit de relatie met relatief lage maatschappelijke acceptatie gelegd.

Vervolgens introduceert de module een compacte formule:

$$E = K \times A$$

waarbij E staat voor effect of erkenning, K voor kwaliteit en A voor acceptatie. Voor NW wordt daarbij als zelfstandige premisse gesteld dat de kwaliteit 100% is en de acceptatie nul. Rekenkundig volgt dan dat het effect, opgevat als erkenning, nul is. Juist de toevoeging dat $A = 0$ en $K = 100\%$ als zelfstandige premisse gelden, is logisch van belang. Daarmee wordt voorkomen dat ‘relatief lage acceptatie’ zonder verdere reden wordt gelijkgesteld aan nul acceptatie.

De module maakt vervolgens nog een onderscheid tussen acceptatie en de gronden waarop acceptatie berust. Volgens de betreffende stelling omvatten de verborgen gronden van acceptatie onder meer het afstaan van hegemonie en atheïsme. Vanuit de reeds vastgelegde relatie tussen erkenning en acceptatie wordt dan geconcludeerd dat erkenning van NW afhankelijk is van zulke verborgen gronden. De module presenteert daarmee een verklaring voor het verschil tussen de inhoudelijke kwaliteit die zij aan NW toekent en de mate van maatschappelijke erkenning die zij eraan toeschrijft.

Dit laatste wordt benadrukt door de reeks eigenschappen die onder het motto ‘Dit ondanks’ wordt genoemd. NW wordt daar verbonden met de Gulden Regel, met een gescheiden hiernamaals, met een oplossing voor het ontstaan van het heelal en met een oplossing voor zwaartekracht. Binnen de structuur van de module vormen deze elementen geen noodzakelijke premissen voor de afleiding van de stelling over erkenning, maar dienen zij om een contrast te markeren: inhoudelijke eigenschappen en maatschappelijke erkenning worden niet als hetzelfde verschijnsel beschouwd.

Het meest karakteristieke van de module is daarmee niet één afzonderlijke uitspraak, maar de manier waarop verschillende begrippen in één samenhangende structuur worden geplaatst. Fundament, logica, bewijslast, wetenschap, academisch niveau, acceptatie en erkenning worden niet als losse begrippen behandeld. De module probeert tussen deze begrippen vaste relaties te definiëren. De Natuurwet fungeert daarbij als fundamenteel uitgangspunt voor de informele logica, terwijl formele logica juist wordt verbonden met meerdere fundamenteen. De tegenpoolgedachte maakt het vervolgens mogelijk om deze relaties systematisch te ordenen.

De kracht van de module ligt vooral in die systematische ordening. Wanneer de afzonderlijke premissen als geldige uitgangspunten binnen het NW-kader worden aanvaard, kunnen verschillende conclusies relatief compact worden afgeleid. De formule voor erkenning vormt daarvan een goed voorbeeld. Ook de stap van formele en informele logica naar respectievelijk bron en bestemming als dragers van de bewijslast laat zien dat de module probeert haar begrippen niet alleen te definiëren, maar ook onderling te verbinden.

Tegelijkertijd maakt juist die systematiek duidelijk waarom de status van iedere afzonderlijke premisse belangrijk is. Een logisch geldige conclusie kan alleen worden gedragen door de premissen die haar voorafgaan of waaraan de module haar expliciet koppelt. Daarom is het onderscheid tussen een zelfstandige premisse, een afgeleide stelling en een toelichting essentieel. In de huidige vorm is dat onderscheid bij sommige onderdelen expliciet gemaakt, bijvoorbeeld bij $A = 0$ en $K = 100\%$. Daardoor wordt de interne logische structuur transparanter.

De module ‘Kennis.g’ kan uiteindelijk worden gelezen als een poging om niet alleen te beschrijven **wat kennis is**, maar vooral **waarop kennis berust, wie de bewijslast draagt en hoe verschillende vormen van kennis zich tot elkaar verhouden**. Formele logica, informele logica en intuïtie krijgen ieder een eigen positie. Wetenschap en filosofie worden aan deze kennisvormen gekoppeld. Binnen de wetenschap worden vervolgens moderne en neomodern wetenschap tegenover elkaar geplaatst, waarna academische status, maatschappelijke acceptatie en erkenning als verdere lagen worden toegevoegd.

Daarmee ontwikkelt de module een gelaagd model waarin kennis niet op één enkel niveau wordt beoordeeld. Er is een fundamenteel niveau van de Natuurwet, een logisch niveau, een niveau van bewijslast, een institutioneel niveau van academische grondslag en een maatschappelijk niveau van acceptatie en erkenning. Het uiteindelijke beeld is dat kennis niet alleen een inhoud heeft, maar ook een fundament, een methode, een verantwoordelijke voor de bewijslast en een maatschappelijke positie.

De module ‘Kennis.g’ is daarmee een kernmodule binnen het voorgestelde NW-denkkader. Zij probeert een algemene architectuur van kennis te formuleren, waarin tegenpolen niet slechts verschillen zijn, maar onderdelen van één samenhangend logisch systeem. De belangrijkste bijdrage van de module ligt daarom in haar poging om fundament, logica, wetenschap, filosofie, bewijslast en maatschappelijke erkenning in één model onder te brengen.